

Kursplan

för kurs på avancerad nivå

Specialpedagogens yrkesspecifika kompetenser
Professional Competences in Special Education

30.0 Högskolepoäng
30.0 ECTS credits

Kurskod:	UQ02SP
Gäller från:	VT 2009
Fastställd:	2009-01-29
Institution	Specialpedagogiska institutionen
Ämne	Specialpedagogik

Beslut

Kursen ingår i det specialpedagogiska programmet; en professionsutbildning som leder till specialpedagogexamen, 90 hp.

Kursansvarig institution är Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet. Denna kursplan är fastställd av prefekten 2009-01-29 och godkänd av Lärarutbildningsnämnden att ingå i specialpedagogprogrammet 2009-02-04.

Kursplanen är giltig fr.o.m. termin V09.

Förkunskapskrav och andra villkor för tillträde till kursen

För tillträde till kursen gäller genomgången kurs *Specialpedagogik som tvärvetenskap*, 30 hp med minst betyget E på minst 15 hp.

Kursens uppläggning

Provkod	Benämning	Högskolepoäng
DK11	Kvalificerade samtal	7.5
DK12	Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet	7.5
DK13	Bedömning och åtgärdsprogram	7.5
DK14	Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete	7.5

Kursens innehåll

Kursen syftar till att den studerande utvecklar förmåga att utifrån olika teorier, metoder och praxis fungera som en kvalificerad samtalspartner till personal, elever och föräldrar och leda olika utvecklingsarbeten som syftar till att skapa ökade förutsättningar för elevers deltagande och kunskapsutveckling. Vidare ska studenterna utveckla förmåga att kritiskt granska och utveckla olika redskap som kan identifiera och överbrygga hinder för elevers deltagande och lärande.

I kursen ingår verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i form av fältstudier (4hp), vilka integreras i utbildningen. Innehållet i VFU planeras och följs upp av kurslärare och student och anpassas till det arbete som pågår i verksamheten. Studenten och universitetet har inflytande över innehållet i VFU:n.

Delkurs 1. Kvalificerade samtal, 7,5 hp

Innehåll:

- teori och praktik avseende kvalificerade samtal som verktyg i specialpedagogiskt arbete,

- egen handledning på kvalificerade samtal,
- teorier om rådgivning, konsultation och handledning,
- teorier om kommunikation, organisation och grupper,
- etiska aspekter i arbetet som specialpedagog.

Innehållet i VFU består av genomförande av kvalificerade samtal.

Delkurs 2. Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet, 7,5 hp

Innehåll:

- svårigheter att lära och möjliga lösningar i olika perspektiv,
- olika undervisningstraditioner,
- funktionshinder, lärande och utveckling.

Syftet med VFU är att göra det möjligt för studenten att kunna göra observationer av olika lärandemiljöer och samtala om detta med pedagoger.

Delkurs 3. Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp

Innehåll:

- formativ bedömning i relation till teorier om kunskap och lärande,
- val av vad som kan utgöra fokus för formativ bedömning i relation till målen i nationella och lokala styrdokument i skola och förskola,
- strategier för att följa och dokumentera elevers lärande,
- åtgärdsprogram som dokument och verktyg,
- lärarens/förskollärarens organiserande av samarbete.

Syftet med VFU är bl.a. att samla in lokala åtgärdsprogram eller bedömningsredskap och via samtal få reda på hur och i vilket syfte de används och att prova på att handleda pedagoger.

Delkurs 4. Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete, 7,5 hp

Innehåll:

- projektarbetets olika faser; målsättning, tidsplanering, utarbetande av handlingsplaner, genomförande, uppföljning och utvärdering,
- principer och metoder för aktionsforskning,
- organisationsutveckling och grupprocesser i pedagogiska verksamheter,
- handledning på eget utrednings och utvecklingsarbete,
- strategier för att planera, dokumentera och utvärdera förändringsarbete.

Syftet med VFU är att utföra utrednings- och utvecklingsarbete.

Förväntade studieresultat

Efter att ha genomgått delkurs 1 ska studenten kunna:

- beskriva och kritiskt granska teorier som behandlar rådgivning, konsultation och handledning,
- redogöra för teorier om organisation, arbetsgrupper och grupprocesser,
- analysera samtal med utgångspunkt i teorier om kommunikation,
- ge uttryck för självreflektion och ställningstagande i relation till etiska teorier och principer,
- tillämpa kvalificerade samtal i specialpedagogiskt arbete.

Efter att ha genomgått delkurs 2 ska studenten kunna:

- redogöra för och förklara relationer mellan olika lärandeteorier och möjliga pedagogiska konsekvenser för utformandet av lärandemiljöer,
- utifrån olika teoretiska perspektiv på lärande identifiera vad som skapar hinder för kunskapsutveckling när man arbetar med barn i behov av särskilt stöd, hur sådana problem och hinder tar sig uttryck och vad som är möjliga lösningar,
- problematisera villkor för utveckling och lärande hos barn med funktionshinder som t. ex Downs syndrom, ADHD, autism, synsvårigheter,
- problematisera villkor för utveckling och socialisation med utgångspunkt i två perspektiv: genus och etnicitet.

Efter att ha genomgått delkurs 3 ska studenten kunna:

- granska, välja, utveckla och använda redskap för bedömning för barns och ungdomars kunskapsutveckling i skola och förskola,
- utifrån genomförda bedömningar och i kursplaner angivna kunskapskvaliteter handleda planeringen av utformandet av olika typer av planer för grupper av elever och enskilda elever,
- medverka till att åtgärdsprogram leder till en förbättrad skolsituation för eleverna,

- medverka till att organisera samarbete som leder till verksamhetsutveckling.

Efter att ha genomgått delkurs 4 ska studenten kunna:

- utifrån principer för aktionsforskning ansvara för och utveckla processer,
- använda kommunikations- och problemlösningsstrategier i utvecklingsarbete, leda pedagoger i skola/förskola att utforma olika utvecklingsarbeten,
- planera, leda och dokumentera olika typer av utvecklings- och förändringsarbeten,
- med hjälp av adekvata analytiska redskap utvärdera pedagogiska verksamheter.

Undervisning

Undervisningen genomförs i form av grupphandledning, litteraturseminarier, föreläsningar, skriftliga individuella och gruppvisa arbeten, samt verksamhetsförlagd utbildning i form av fältstudier (VFU).

VFU planeras och följs upp av kurslärare och student och anpassas till det arbete som pågår i verksamheten. VFU är förlagd till det partnerområde som studenten är placerad i. Närvaro under all VFU är obligatorisk.

Under kursens gång ges studenterna möjlighet att påverka kursens arbetsformer.

Kunskapskontroll och examination

Kursen examineras genom skriftliga inlämningsarbeten och projektredovisning.

Betygsättning sker enligt en sjugradig målrelaterad betygsskala:

- A = Utmärkt
- B = Mycket bra
- C = Bra
- D = Tillfredsställande
- E = Tillräckligt
- Fx = Otillräckligt
- F = Helt otillräckligt

Kursens betygskriterier delas ut vid kursstart.

För att få slutbetyg på hela kursen krävs lägst betyget E på samtliga delkurser och därmed också fullgjord och godkänd VFU.

Studerande som fått betyget Fx eller F på ett prov har rätt att genomgå minst fyra ytterligare prov så länge kursen ges för att uppnå lägst betyget E. Studerande som fått lägst betyget E på prov får inte genomgå förnyat prov för högre betyg.

Studerande som fått betyget Fx eller F på ett prov två gånger av en examinator, har rätt att begära att en annan examinator utses för att bestämma betyg på provet. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen.

Student som underkänts i VFU har rätt att ånyo genomgå delkurs(er) med tillhörande VFU, dock högst en gång.

Studerande kan begära att examination enligt denna kursplan genomförs högst tre gånger under en tvåårsperiod efter det att kursplanen slutat gälla. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen. Med prov jämföras också andra obligatoriska moment eller delmoment i kursen.

Övrigt

Kursplanens innehåll överensstämmer helt med innehållet i kursplanen *Specialpedagogens yrkesspecifika kompetenser*, 30 hp med kurskod: UQ2ASP.

Kurslitteratur

Delkurs 1: Kvalificerade samtal, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Andersen, Tom (1991/2003). Reflekterande processer. Samtal och samtal om samtalen. Stockholm: Mareld. (100 s)

Bladini, Kerstin (2004). Handledning som verktyg och rum för reflektion: en studie av specialpedagogers handledningssamtal. (Doktorsavhandling) Karlstads universitet: Institutionen för utbildningsvetenskap. (s 75-163)

Caplan, Gerald (1970). The theory and practice of mental health consultation. New York: Basic Books Inc., Publishers. (s 19□34)

Granström, Kjell (2006). Dynamik i arbetsgrupper. Om gruppprocesser på arbetet. Lund: Studentlitteratur. (184 s)

Hammarström-Lewenhagen, Birgitta (2005). Följ mig bortåt vägen. Om pedagogisk handledning i förskolan. (Lic. uppsats) Stockholm: LHS Förlag. (106 s)

Hägg, Kerstin & Kuoppa, Svea Maria (1997). Professionell vägledning □ med samtal som redskap. Lund: Studentlitteratur. (115 s)

Kroksmark, Tomas & Åberg, Karin (red.) (2007). Handledning i pedagogiskt arbete. Lund: Studentlitteratur. (250 s)

Larsson, Per (2004). Förändringens villkor. En studie av organisatoriskt lärande och förändring inom skola. (Doktorsavhandling) Stockholm: Handelshögskolan i Sockholm. (Valda delar ca 100 s)

Nestor, Bo (2006). □Barn i behov□ som villkorad förhandling □ ledningsgruppers samtal på förvaltningsnivå. I Gunnar Sundgren (red.). Skolledning □ språk och förhandling. Lund: Studentlitteratur. (s 181□222)

Sahlin, Birgitta (2004). Utmaning och omtanke. En analys av handledning som en utvidgad specialpedagogisk funktion i skolan med utgångspunkt i tio pionjärs berättelser. (Doktorsavhandling) Stockholm: HLS Förlag. (75 s)

Referenslitteratur

Ausubel, David (1972). Learning theory and classroom practice. Toronto: The Ontario institute for studies in education. (31 s)

Guvå, Gunilla (2006). Från jag till vi: grupputveckling i förskola och skola. Stockholm: Fritze.

Delkurs 2: Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Ainscow, Mel (2000a). The next step for special education: Supporting the development of inclusive practices. British Journal of Special Education, 27, 76□80. (4 s)

Brown, John S, Collins, Allan & Duguid, Paul (1989). Situated cognition and the culture of learning. Educational Researcher, 18, 32□42. (10 s)

Gindis, Boris (1999). Vygotsky□s vision: Reshaping the practice of special education for the 21st century. Remedial and Special Education, 20, 333□340. (7 s)

Hallerstedt, Gunilla (1996). På tal om utvecklingsstörning och autism. Stockholm: Carlssons Bokförlag. (250 s)

Hallerstedt, Gunilla (2006). Diagnosens makt. Om kunskap, pengar och lidande. Göteborg: Daidalos. (120 s)

Hallerstedt, Gunilla & Gillberg, Christopher (red.) (2001). Bokstavsbarnen. Olika perspektiv och metoder att möta och arbeta med barn med diagnoserna MBD/DAMP, ADHD, Aspergers syndrom m.m. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsa. (90 s)

Marton, Ference & Booth, Shirley (2000). Om lärande. Lund: Studentlitteratur. (283 s)

Ritchart, Ron & Perkins, David N. (2000). Life in the mindful classroom: Nuturing the disposition of mindfulness. Journal of Social Issues, 56 (1) 27-47. (20 s)

Skolverket (2001). Att organisera kunskap □ om skolans kunskapsuppdrag i teorin. Stockholm: Liber. (s. 7□53). (Finns som elektronisk resurs). (47 s)

Valbar litteratur

Valbar litteratur om ca totalt 100s från följande doktorsavhandlingar:

Hautaniemi, Bozena (2004). Känslornas betydelse i funktionshindrade barns livsvärld. Stockholms universitet: Pedagogiska institutionen.

Lundström, Elisabeth (2007). Ett barn är oss fött. Att bli förälder när barnet har en funktionsnedsättning □ ett beskrivande och tolkande perspektiv. Stockholm: HLS Förlag.

Tufvesson, Catrin (2007). Concentration difficulties in the school environment □ with focus on children with ADHD, autism and Down□s syndrome. Lund: Lunds universitet.

Westo Gun-Marie (2006). Lekprocessen □ specialpedagogisk intervention i (för)skola. När aktiv handlande stimulerar lärande, social integration och reducerar utslagning. Stockholm: HLS Förlag.

Utöver detta väljs litteratur/artiklar motsvarande ca 80-100 sidor som behandlar frågor om genus och etnicitet.

Referenslitteratur

Asmerik, Sverre, Ogden, Terje & Gygvold, Anne-Lise (2001). Barn med behov av särskild stöd. Lund: Studentlitteratur. (350 s)

Kadesjö, Björn (2005). Barn med koncentrationssvårigheter. Stockholm: Liber. (260 s)

Nordin-Hultman, Elisabeth (2006). Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande. Stockholm: Liber. (256 s)

Skogman, Eva (2004). Funktionshindrade barns lek och aktivitet. En studie av struktur och utförande i förskolan. (Doktorsavhandling) Stockholms universitet. Pedagogiska institutionen.

Säljö, Roger (2005). Lärande & kulturella redskap: Om läroprocesser och det kollektiva minnet. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag. (279 s)

Delkurs 3: Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Asp-Onsjö, Lisa (2006). Åtgärdsprogram □ dokument eller verktyg? En fallstudie i en kommun. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik, enheten för Specialpedagogik. (valda delar om ca. 100 s av 227 s)

Korp, Helena (2003). Kunskapsbedömning. Vad, hur och varför? Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. (168 s)

Lindström, Lars & Lindberg, Vivecka (2007). Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera bedöma och utveckla kunskap. Stockholm: HLS Förlag. (250 s)

Ohlsson, Jon (2004). Arbetslag och lärande. Lärarens organiserande av samarbete i organisationspedagogisk belysning. Lund. Studentlitteratur. (180 s)

Skolverket (2008). Allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram. Stockholm: Skolverket. www.skolverket.se (100 s)

Skolverket (2002). Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygsättning. Stockholm: Skolverket. www.skolverket.se (160 s)

Westling Allodi, Mara (2002). Children□s Experiences of School: narratives of Swedish children with and without learning difficulties. Scandinavian journal of Educational Research, vol. 46, No 2. (25 s)

Valbar litteratur (motsvarande ca. 80 sidor)

Allal, Linda & Ducrey, Greta Pelgrims Ducrey (2000). Assessment of-or in-the zone of proximal development. Learning and Instruction, 10 (2), s. 137□152. (15 s)

Black, Paul., Harrison, Christine., Lee, Marshall, B. & Wiliam, Dylan (2004). Working inside the black box: Assesment for learning in the classroom. Phi Delta Kappan, 86(1), s. 9□21. (12 s)

Black, Paul & Wiliam, Dylan. (1998). Assessment and Classroom Learning. Assessment in Education, Vol 5, No. 1. (15 s)

- Black, Paul & Wiliam, Dylan (2005). Lessons from around the world: how policies, politics and cultures constrain and afford assessment practices. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 2, s. 249–261. (13 s)
- Broadhead, Pat (2006). Developing an understanding of young children's learning through play: the place of observation, interaction and reflection. *British Educational Research Journal*, Vol. 32, 2, s. 191–207. (17 s)
- Carr, Margareth & Claxton, Guy (2002). Tracking the development of learning dispositions. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, Vol. 9, 1, s. 9–37, (29 s)
- DEMOS (2004). About learning. Report of the learning group. www.demos.co.uk. (25 s)
- Fletcher, M. Jack, Morris, D. Robin & Lyon, G. Reid (2003). Classification and definition of learning disabilities. An integrative perspective. (s 30–56). In H. Lee Swanson, Karen R. Harris, & Steve Graham (Eds.). *Handbook of learning*. New York: The Guilford Press. (26 s)
- Gipps, Caroline V. (2002). □Sociocultural perspectives on assessment□. Ingår i G. Wells & G. Claxton (Eds.) *Learning for life in the 21st century* (73–83). Oxford: Blackwell Publishers. (10 s)
- Gipps, Caroline, V. (1994). *Beyond Testing. Towards a theory of educational assessment*. London: The Falmer Press.
- Jones, Alister & Moreland, Judy (2005). The importance of pedagogical content knowledge in assessment for learning practices: a case-study of a whole-school approach. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 2, s. 193–206. (14 s)
- OECD (2005). *Formative Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms*. (valda delar, ca 70 s)
- Priestley, Mark & Sime, Daniela (2005). Formative assessment for all: a whole-school approach to pedagogic change. *Curriculum Journal*, Vol. 16, 4, s. 475–492. (18 s)
- Rust, John & Golombok, Susan (1999). *Modern Psychometrics: Science of Psychological Assessment*. 2. ed. New York: Routledge. (ca. 100 s)
- Sharkey, Nancy S. & Murnane, Richard J. (2006). Tough Choices in Designing a Formative Assessment System. *American Journal of Education*, Vol. 112, Nr 4, p 572–588. (17 s)
- Shepard, Lorrie A. (2000). The Role of Assessment in a Learning Culture. *Educational Researcher*, 29 (7), 4–14. (10 s)
- Torrance, Harry & Pryor, John (2001). Developing Formative Assessment in the Classroom: using action research to explore and modify theory. *British Educational Research Journal*, Vol. 27, 5, s. 615–631. (17 s)

Delkurs 4: Pedagogiskt utrednings-, utvärderings- och utvecklingsarbete, 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

- Berg, Gunnar & Scherp, Hans-Åke (2003). Skolutvecklingens många ansikten. Myndigheten för skolutveckling. *Forskning i fokus*, Nr 15. (60 s)
- Berthén, Diana (2007). Förberedelse för särskildhet. Särskolans pedagogiska arbete i ett verksamhetsteoretisk perspektiv. (Doktorsavhandling) Karlstad universitet. *Karlstad University Studies* nr 19. (valda delar om ca. 100 s)
- Folkesson, Lena (2004). *Perspektiv på skolutveckling*. Lund: Studentlitteratur. (150 s.)
- Holmqvist, Mona (red.) (2006). *Lärande i skolan. Learning study som skolutvecklingsmodell*. Lund: Studentlitteratur. (valda delar om ca. 100 s)
- Larsson, Anna (2008). Mobbningsbegreppets uppkomst och förhistoria. En begreppshistorisk analys. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, År 13, nr 1, s 19–36. (17 s)
- Odgen, Terje. (2003). Social kompetens och problemlösningsarbete i skolan □ kompetensutvecklande och problemlösande arbete. Stockholm. Liber (valda delar om ca. 150 s)

Olsson, Jon (2001). Utvecklingsprojekt möter motstånd. Pedagogisk forskning i Sverige, årgång 6 nr 2. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik och didaktik. (20 s)

Rönnerman, Karin (red.) (2004). Aktionsforskning i praktiken □ erfarenheter och reflektioner. Lund: Studentlitteratur. (200 s)

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2006). Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan. Lund: Studentlitteratur. (valda delar om ca. 70 s)

Thornberg, Robert (2006). Det sociala livet i skolan. Socialpsykologi för lärare. Stockholm: Liber. (valda delar ca 160 s)

Referenslitteratur

Andreasson, I (2007). Elevplanen som text □ om identiten, genus, makt och styrning i skolans elevdokumentation. (Doktorsavhandling) Göteborgs universitet: Acta Universitatis Gothoburgensis. (200 s)

Carleheden, Mikael Lidskog, Rolf & Roman, Christine (red.) (2007). Social interaktion □ förutsättningar och former. Stockholm: Liber. (280 s)

Lundahl, Christian & Öquist, Oscar (2002). Idén om helhet. Utvärdering på systemteoretisk grund. Lund: Studentlitteratur. (150 s)

Nihlfors, Elisabeth & Wingård, Britta (2005). Våga värdera! En handbok om utvärdering och kvalite i förskola och skola. Solna: Eklunds Förlag. (100 s)

Sigsgard, Erik (2004). Utskälld. Stockholm: Liber. (260 s)

Thors, Christina (2007). Utstött □ en bok om mobbning. Stockholm: Lärarförbundets Förlag. Pedagogiska magasinets skriftserie nummer sex. (160 s)